ת"צ 56166-01-23 אליהו נ' דגן מזרח בע"מ

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופט אלעד פרסקי

תובעים **אילן אליהו**

נגד

נתבעים **דגן מזרח בע"מ**

העתק החלטה מפרוטוקול שניתנה בבית משפט מיום 26 פברואר 2025, כ"ח שבט תשפ"ה

פסק דין

רקע

הנתבעת הפעילה בית מאפה בשם 'ראשית דגן' ברחוב רחמילביץ' 132 בשכונת פסגת זאב בירושלים (להלן: בית המאפה). התובע הגיש בקשה (להלן: הבקשה) לאישור תובענה ייצוגית לפי סעיף 8 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: החוק). הבקשה התקבלה (החלטה מיום 23.6.2024. להלן: ההחלטה). לאחר קבלת ההחלטה הנתבעת 'ניתקה מגע' בכל הנוגע להליך ואף עם בא כוחה.

התובע טען כי הנתבעת נהגה לגבות מלקוחות בית המאפה סכומים ביתר. בבית המאפה נמכרו מאפים במשקל כך שהמחיר אותו שילם הלקוח נגזר משיעור המשקל הכולל של המוצר. נטען כי בבית המאפה נשקל מארז המאפים ביחד עם המאפים. משמעות הדבר היא כי הלקוחות שילמו גם עבור המארז (בהתאם למשקלו) מבלי שהדבר הובהר להם ובניגוד לדין.

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

בהחלטה נקבע כי התובע הראה שאכן לכאורה הנתבעת גובה תשלום עבור המארזים באמצעות שקילתם עם המאפים הנרכשים בבית המאפה. לטענת התובע נוכח הרכישות שביצע בבית המאפה קיימת בידו עילת תביעה המצדיקה מתן סעד בסך 8 ₪. את הסעד הכולל לקבוצה העריך כסך של עד 500,000 ₪ אולם ביקש לקבל לידיו את רישומי המשיבה באשר להיקף המכירות על מנת שניתן יהיה לכמת את הנזק באופן מדויק.

עוד נקבע בהחלטה כי מספרם של חברי הקבוצה, מספר הרכישות שביצע כל אחד מהם והעדר תיעוד ישיר לזהות הרוכשים והיקף רכישותיהם מצדיק את ניהול התביעה בדרך של תובענה ייצוגית. למעשה לא ניתן לשפות את כל חברי הקבוצה בגין כלל התשלומים ששלמו ביתר בתקופה הרלוונטית שלא בדרך של תובענה ייצוגית. על כן, תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקות אלה.

נקבע כי הקבוצה בשמה תנוהל התביעה היא הקבוצה שהגדרתה כדלקמן:

"כל מי שרכש מהמשיבה מאפים הנמכרים לפי משקל שנארזו באריזות שמספקת המשיבה ללקוחותיה מבלי שמשקל האריזה הופחת ממשקל המאפים שנרכשו וזאת לאחר יום 23.1.2016"

עילות התביעה נקבעו כעילות לפי סעיפים 2(א) ו-17ב ל לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 והשאלות המשותפות לחברי הקבוצה הוגדרו כשאלות הבאות: האם המשיבה הפרה את חוק הגנת הצרכן ומהו הנזק שנגרם לחברי הקבוצה בגין כך. הסעד שנתבע הוא פיצוי כספי בגין הסכומים העודפים שנגבו בשל הוספת המארז למשקל שלפיו נקבע המחיר ששלמו הצרכנים בכל רכישה.

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

בהחלטה נקבע כי על הנתבעת להגיש כתב הגנה בתוך 60 יום. הנתבעת בחרה שלא לעשות זאת. הנתבעת לא שיתפה פעולה עם התובע המייצג בפרסום הודעה על אישור התובענה הייצוגית בהתאם להוראות סעיף 25 לחוק והודעה כזו לא פורסמה.

לאחר מספר החלטות מהן התעלמה הנתבעת הבהיר בא כוחה כי הקשר שלו עמה נותק וביקש להשתחרר מייצוגה. התובע מצדו בדק ומצא כי בית המאפה נסגר ובית מאפה דומה החל לפעול תחת אותו שם מסחרי ('ראשית דגן' – הוגשה תמונה רלוונטית) במקום סמוך (רחוב רינה ניקובה 1 פסגת זאב).

עוד עלה מבדיקתו כי בית המאפה החדש מופעל על ידי חברה בשם 'מאפיית הפסגה' אשר כתובתה זהה לכתובתה של הנתבעת - רחוב מעייני הישועה 110 כוכב יעקב (המידע עלה מקבלה שנמסרה לידו לאחר שרכש מוצר במקום). מנסח חברת 'מאפיית הפסגה' עולה כי אחד משני בעלי המניות בה הוא מר מרדכי שבח המתגורר בכתובת זהה לכתובת בה מתגוררת אחת משתי בעלות המניות בנתבעת, גב' יערית שבח (רחוב מעייני הישועה 110 כוכב יעקב). כאמור, כתובת זו היא גם כתובתן הרשומה של הנתבעת וחברת 'מאפיית הפסגה'. בעל המניות השני בחברת 'מאפיית הפסגה' הוא מר אופיר קטיעי. בעלת המניות השניה בנתבעת היא הגב' אביטל יונה קטיעי.

בא כוחה של הנתבעת ניסה לאתר את מנהלות הנתבעת או נציג רלוונטי אחר. לאחר שניסיונותיו עלו בתוהו, ולבקשתו, שוחרר מייצוג. למען הזהירות התבקש התובע להמציא הזמנה לדיון שנקבע במסירה אישית למנהלות הנתבעת אשר הינן גם בעלות מניותיה. אף שאסמכתאות להמצאה הוגשו, הנתבעת או מי מנציגיה לא התייצבו לדיון וכך גם לדיון נוסף שנקבע.

במצב דברים זה ביקש התובע כי יינתן פסק דין בהיעדר הגנה כנגד הנתבעת על מלוא סכום

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

התביעה וכי הסכום יועבר לקרן לניהול ולחלוקת כספים שנפסקו כסעד (להלן: הקרן) שהוקמה מכוח סעיף 27א לחוק ובהתאם לסעיף 20(ג) לחוק.

דיון והכרעה

התנהלות הנתבעת מלמדת לא רק על אדישות או זלזול כלפי ההליך המשפטי אלא על שימוש לרעה בו שכן היעדר שיתוף הפעולה עמה, לאחר שהבקשה התקבלה, מנע את האפשרות לברר את היקף הנזק שנגרם לציבור. כך או כך, לנתבעת ניתנו הזדמנויות חוזרות לקבל את יומה בבית המשפט אך היא סירבה, החל משלב מסוים, לשתף פעולה בניהול ההליך.

נוכח כך, נראה כי מקרה כבדנן הוא מקרה 'קיצוני' בו מוצדק ליתן פסק דין כנגד נתבע על יסוד כתב התביעה בלבד מכוח תקנה 130 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: התקנות) הקובעת כך:

"נתבע שלא הגיש כתב הגנה בתוך המועד שנקבע לכך או שכתב ההגנה נמחק, רשאי בית המשפט לדרוש מהתובע הוכחה מספקת של התביעה, כולה או מקצתה, או לתת פסק דין על יסוד כתב התביעה בלבד."

[תקנה זו חלה בהליך דנא מכוח תקנה 19(א) לתקנות תובענות ייצוגיות, התש"ע-2010]

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

לשיקולים המצדיקים מתן פסק דין בענייננו על יסוד כתב התביעה בלבד ראו למשל: רע"א 1957/12 חלה נ' כהן (22.5.2012); רע"א 7653/23 קירש ואח' נ' יצחק אמר - חברה לבניה והשקעות בע"מ ואח' (28.1.2024); רע"א 557/23 פלוני נ' ג'ונסון אנד ג'ונסון אינטרנשיונל (8.3.2023).

למקרים בהם נדונו סיטואציות דומות ראו: ת"צ (ת"א) 37133-06-19 בן פורת נ' הירשמן (14.11.2024, כב' השופטת מ' עמית-אניסמן); ת"צ (ת"א) 31579-10-20 רפאל נ' Georgian Airways (26.12.2024, כב' השופט ד' חסדאי). בפסק הדין בעניין 'בן פורת' צוין כי נערכה פניה ליועצת המשפטית לממשלה על מנת שתחווה דעתה באשר להתנהלות הדיונית נוכח היעדר ההגנה ומטעמה נמסר כי נסיבות אלה אינן מצדיקות את התייצבותה בהליך והבעת עמדתה.

כפי שנקבע בהחלטה, קביעת המחיר ללקוחות בית המאפה באמצעות שקילת המארז ביחד עם המאפים הנרכשים הביאה בהכרח לגביית תשלום ביתר שלא כדין. היקף התשלומים שנגבו ביתר נגזר מהיקף מכירות הנתבעת בשבע השנים שלפני הגשת הבקשה. אלא שהתנהלות הנתבעת הביאה לכך שלא ניתן לקבל את נתוניה העסקיים. הנתבעת אף לא הציגה עמדה אלטרנטיבית (אף בעת ששיתפה פעולה עם התנהלות ההליך) באשר להיקף התשלום שנגבה ביתר או להיקף הכנסותיה הרלוונטיות.

נוכח כך נקבע בהחלטה מיום 12.12.2024 כי היעדר התייצבות לדיון שנקבע תיחשב כהודאה במלוא הסכום שהוערך בתביעה כסכום המצטבר שנגבה ביתר (500,000 ₪). החלטה זו נמסרה למנהלות ובעלות מניות הנתבעת במסירה אישית. על אף זאת, הנתבעת לא התייצבה לדיונים ולא הוגשה כל הודעה מטעמה.

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

באופן תיאורטי ניתן היה לדרוש מהתובע הייצוגי כי ינסה להשיג מידע רלוונטי, כמו דו"חות הנתבעת, למשל באמצעות בקשת צווים שיופנו למנהלותיה. אלא שנוכח התנהלות הנתבעת איני מוצא מקום לגרירת התובע להוצאות ומאמץ נוספים. לעניין זה ראו למשל: ת"צ (מרכז) 48007-07-17 ארנפלד נ' אירופלוט - רושיון איירליינס (24.1.2023, כב' השופטת א' שטמר):

"... החקירה אכן העלתה כי אין בידי התובע נתוני אמת וכי הוא הסתמך על הערכות שונות. אינני מקבלת את גישת ב"כ הנתבעת שלפיה לכאורה היה על התובע לערוך מחקר עובדתי או סטטיסטי בשלב זה של הדיון. אדרבא, כאשר ברור שנתבע נמנע מהתייצבות לדין, וכאשר ברור עוד יותר שנתוני האמת בידיו – אין להלין על התובע שלא יכול היה להמציא נתונים אמיתיים.

יתירה מזו, בשלב זה של הדיון גם לא ראוי לדרוש מן התובע להוציא הוצאות משמעותיות, בין השאר משום שלא ברור אם יצליח לגבות את המגיע לו על פי פסק הדין. טענות ב"כ הנתבעת לענין זה דורשות מידה גבוהה של הגינות והשקעה מטעם התובע בהליך שבו הנתבעת החליטה שלא ליטול חלק."

נוכח האמור יש לחייב את הנתבעת בפיצוי בסך 500,000 ₪. בהיעדר יכולת מעשית לפצות את לקוחות הנתבעת, הן בשל הקושי באיתורם והן בשל הקושי בכימות הנזק האישי, יש לקבל את בקשת התובע לפיה הסכום יועבר לציבור באמצעות הקרן ובהתאם לסעיף 20(ג) לחוק.

בשל הקושי להגדיר תחום אשר העברת הכספים לטובת קידומו קרובה לסוגיה מושא הליך זה אני מוצא לייעד את הסכום שייגבה למשפחות נזקקות מקרב משפחות חללי צה"ל שנפלו במלחמת 'חרבות ברזל'.

בהתאם לשיקולים הרלוונטיים לפסיקת הגמול לתובע המייצג ושכר הטרחה לבא כוחו, בהתאם

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

לקבוע בסעיפים 22(ב) ו-23(ב) לחוק, ונוכח כך שנראה כי יידרש מאמץ לא קל לגביית הפיצוי שנפסק, אני פוסק לתובע המייצג גמול בסך כולל 20,000 ₪ ולבא כוחו שכר טרחה בסך כולל של 120,000 ₪. בשלב ראשון ישולם שליש מסכומים אלו לתובע המייצג ולבא כוחו. יתרת הסכום תועבר להם כנגד העברת כל סכום מהנתבעת לקרן ובאופן יחסי בהתאם ליחס שבין הסכום שיועבר לקרן למלוא סכום הפיצוי בצירוף ריבית שקלית.

סוף דבר

הנתבעת תישא בפיצוי בסך 500,000 ₪ בצירוף ריבית שקלית ממועד הגשת הבקשה. הפיצוי יועבר לקרן וזו תייעד אותו למשפחות נזקקות מקרב משפחות חללי צה"ל שנפלו במלחמת 'חרבות ברזל'.

התובע המייצג יפרסם מודעה באשר לפסק דין זה בעיתון יומי ארצי ובמקומון ירושלמי. התובע יגיש בתוך 14 יום נוסח מודעה לאישור ואת שמות העיתונים בהם הוא מתעתד לפרסם את המודעה.

הנתבעת תישא בגמול התובע המייצג בסך כולל של 20,000 ₪ ובשכר טרחת בא כוחו בסך כולל של 120,000 ₪. שליש מסכומים אלו ישולם בתוך 30 יום וכך גם סכום האגרה ששולם על ידי התובע והחזר הסכום שהוצא על ידו לצורך פרסום המודעות אודות פסק הדין. יתרת הגמול ושכר הטרחה תשולם לאחר העברת כל סכום שייגבה מהנתבעת לקרן באופן יחסי בהתאם ליחס שבין הסכום שייגבה לסכום הפיצוי המלא בצירוף ריבית שקלית כאמור.

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט

פסק הדין יועבר למנהל בתי המשפט לצורך רישום בפנקס התובענות הייצוגיות וכך גם לקרן לניהול ולחלוקת כספים שנפסקו כסעד אשר הוקמה מכוח סעיף 27א לחוק.

העתק החלטה

**** בכל מקרה, הנוסח המחייב הוא זה שבהחלטה החתומה על ידי השופט